

Aralık 2023

İktisadi Araştırmalar Bölümü

Alper Gürler
Bölüm Müdürü
alper.gurler@isbank.com.tr

H. Erhan Gül
Birim Müdürü
erhan.gul@isbank.com.tr

Dilek Sarsın Kaya
Müdür Yardımcısı
dilek.kaya@isbank.com.tr

Berkay Arık
Uzman Yardımcısı
berkay.arik@isbank.com.tr

Utkan İnam
Uzman Yardımcısı
utkan.inam@isbank.com.tr

Küresel Ekonomi

OECD küresel ekonomik büyüme tahminini 2023 yılı için %3'ten %2,9'a düşürürken, 2024 için değiştirmeyerek %2,7'de tuttu.

Kasım ayına ilişkin PMI verileri ABD'de ve Euro Alanı'nda imalat sanayiinin faaliyetlerindeki zayıf seyrin sürdüğüne işaret etti.

ABD ekonomisinde soğumaya işaret eden veri akışı ve beklentilerin altına gerçekleşen enflasyon göstergeleri, piyasalarda Fed'in faiz artırımlarını sonlandırmış olabileceği yönündeki beklentileri güçlendirdi.

Euro Alanı'nda yıllık TÜFE enflasyonu Kasım'da öncü verilere göre %2,4 düzeyinde gerçekleşerek Temmuz 2021'den bu yana en düşük değerini aldı.

Çin'de arz ve talep göstergeleri ekonomik aktivitede toparlanmaya işaret etse de, enflasyon verileri ülkede deflasyonun sürdüğünü gösterdi.

Orta Doğu'daki gelişmelerin bölgesel bir nitelik almaması ve küresel ekonomiye ilişkin durgunluk beklentileri, Kasım ayında petrol fiyatlarının gerilemesine neden oldu.

Türkiye Ekonomisi

Türkiye ekonomisi zincirlenmiş hacim endeksine göre 2023 yılının üçüncü çeyreğinde yıllık bazda %5,9 oranında büyüdü. Bu dönemde özel tüketim harcamalarının büyümeye katkısı son iki yılın en düşük seviyesinde gerçekleşti.

Eylül'de mevsimsellikten arındırılmış işsizlik oranı %9,1 ile Aralık 2013'ten bu yana en düşük düzeyine geriledi.

İSO Türkiye imalat PMI Kasım'da aylık bazda 1,2 puan azalışla 47,2'ye gerileyerek eşik değer altındaki seyrini beşinci ayına taşıdı.

Eylül'de cari işlemler hesabı dış ticaret açığındaki gerilemenin ve turizm gelirlerindeki güçlü görünümün desteğiyle 1,9 milyar USD fazla verdi. Böylece, 12 aylık kümülatif cari açık 51,7 milyar USD seviyesine geriledi.

Ekim ayında merkezi yönetim bütçesi 95,5 milyar TL açık verirken, Ocak-Ekim döneminde bütçe açığı 608,1 milyar TL oldu.

Kasım ayında TÜFE aylık bazda %3,28 ile piyasa beklentilerinin altında arttı. Bu dönemde, yıllık TÜFE enflasyonu %61,98 oldu. Yı-ÜFE enflasyonu aylık ve yıllık bazda sırasıyla %2,81 ve %42,25 düzeyinde gerçekleşti.

TCMB Kasım ayı toplantısında piyasa beklentilerinin üzerinde bir faiz artırımına giderek politika faizini %40'a yükseltti.

BIST-100 endeksi Kasım ayını %5,8 yükselişle 7.949 seviyesinde tamamladı. Türkiye'nin 5 yıllık CDS primi 331 baz puan ile Mart 2021'den beri en düşük değerini gördü.

S&P 30 Kasım'da takvim dışı gerçekleştirdiği değerlendirmesinde Türkiye'nin kredi notunu "B" olarak teyit ederken, "durağan" olan kredi notu görünümünü "pozitif" olarak revize etti.

Küresel Ekonomi	2
Türkiye Ekonomisi	4
Finansal Piyasalar ve TCMB	9
Bankacılık Sektörü	10
Genel Değerlendirme	11
Grafikler	12
Özet Tablolar	14

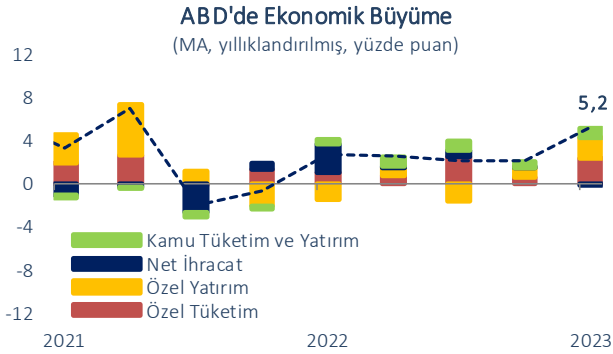
Küresel Ekonomi

OECD Ekonomik Görünüm raporunu yayımladı.

OECD Ekonomik Görünüm raporunda enflasyon ve düşük büyüme risklerinin küresel çapta devam ettiğini belirtti. Raporda, 2023'te küresel büyüme performansının beklenenden iyi olduğu, ancak sıkı finansal koşullar, zayıf ticaret büyümesi ile düşük iş ve tüketici güveninin büyüme üzerinde baskı oluşturduğu ifade edildi. Kuruluş bu kapsamda 2023 için küresel ekonomik büyüme tahminini %3'ten %2,9'a düşürürken, 2024 tahminini değiştirmeyerek %2,7'de tuttu. Uluslararası Finans Enstitüsü'nün (IIF) Küresel Borç Görünümü raporuna göre, küresel borç stoku 2023'ün ilk 3 çeyreğinde 9,5 trilyon USD artarak 307 trilyon USD seviyesine yükseldi. Raporda gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerde borç stokunun kamu sektöründe daha belirgin şekilde arttığı, merkezi hükümet bütçe açıklarının pandemi öncesi döneme göre yüksek olduğu belirtildi.

ABD'de öncü veriler ekonomide soğumaya işaret ediyor.

ABD'de sanayi üretimi Ekim'de aylık bazda %0,6 daralırken, perakende satışlar da %0,1 azaldı. Kasım ayında 49,4 seviyesine gerileyen imalat PMI da, yılın son çeyreğinde ekonomik aktivitenin yavaşladığına işaret etti. Öte yandan, ülkede 3. çeyreğe ilişkin yıllıklandırılmış GSYH büyümesi %4,9'dan %5,2'ye revize edildi.

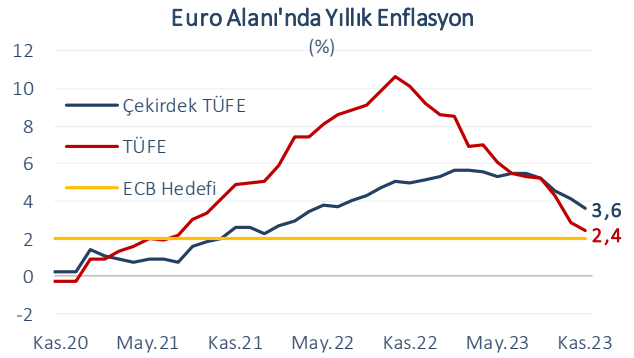
Ekim ayında enerji fiyatlarındaki düşüşün de etkisiyle ABD'de TÜFE artış beklentilerine karşılık aylık bazda değişim kaydetmedi. Böylece, yıllık tüketici enflasyonu Ekim'de %3,2 düzeyine geriledi. Fed'in para politikası adımları için gösterge olarak kabul edilen çekirdek kişisel tüketim harcamaları fiyat endeksi ise Ekim'de aylık bazda %0,2 ile ılımlı bir artış kaydetti. Ekonomide soğumaya işaret eden veri akışı ve beklentilerin altına gerçekleşen enflasyon göstergeleri, piyasalarda Fed'in faiz artırımlarını sonlandırmış olabileceği yönündeki beklentileri güçlendirdi.

Fed tutanakları parasal sıkılığın devam edeceğinin sinyalini verdi.

1 Kasım'da sona eren ve Fed'in politika faizini değiştirmedeği son toplantısına ilişkin tutanaklar, para politikasındaki sıkı duruşun uzun bir süre korunacağına işaret etti. Tutanaklara göre komite üyeleri yılın 3. çeyreğinde ekonomik aktivitenin beklenenden güçlü bir seyir izlediğini ve fiyatlarda kaydedilen belirgin yavaşlamaya rağmen tüketici enflasyonunun halen hedef seviyenin oldukça üzerinde olduğunu ifade etti. Faiz indiriminden bahsedilmeyen tutanaklarda, para politikası açısından kritik bir aşamaya varıldığını ve Fed'in önümüzdeki dönemde dikkatli bir şekilde ilerlemesi gerektiğini vurgulayan ifadeler dikkat çekti.

Euro Alanı'nda yıllık TÜFE enflasyonu Kasım'da %2,4'e geriledi.

Euro Alanı'nda yıllık TÜFE enflasyonu Kasım'da öncü verilere göre %2,7 seviyesindeki piyasa beklentisine karşılık %2,4 düzeyinde gerçekleşerek Temmuz 2021'den bu yana en düşük değerini aldı. Bu dönemde çekirdek TÜFE enflasyonu da %3,6 ile piyasa beklentisinin altında gerçekleşti. Yıllık manşet enflasyonun ECB'nin %2 seviyesindeki hedefine yakınsamasıyla birlikte bankanın ilave faiz artışlarına ihtiyaç duymayacağı yönündeki beklentiler güçlendi.

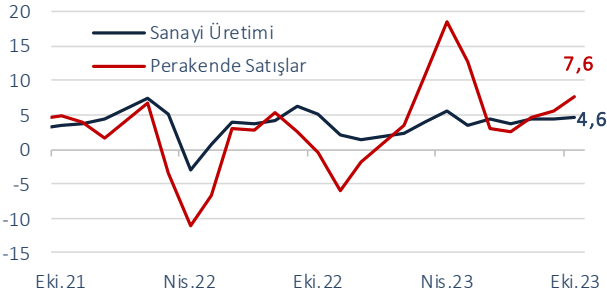
Bölgede Kasım ayına ilişkin PMI verileri de ekonomik aktivitedeki zayıf seyrin sürdüğünü teyit etti. Bu dönemde 44,2 değerini alarak eşik değerinin altındaki seyrini 17. ayına taşıyan imalat PMI, sektörde daralmanın sürdüğünü gösterdi. Hizmetler PMI da 48,2 düzeyiyle üst üste dördüncü kez eşik değerinin altında kalarak sektörün faaliyetlerindeki zayıflamanın sürdüğünü teyit etti.

Küresel Ekonomi

Çin'de göstergeler karışık bir görünüm sundu.

Çin'de tüketici fiyatları Ekim'de önceki yılın aynı dönemine göre %0,2 ile piyasa beklentilerinden hızlı gerileyerek düşüş eğilimini sürdürdü. Bu dönemde yıllık üretici enflasyonu da -%2,6 düzeyinde gerçekleşerek negatif bölgedeki seyrini 13. aya taşıdı. Ekonomik aktivitedeki durgunluğun devam ettiği yönündeki görüşleri destekleyen enflasyon verilerine karşın sanayi üretimi ve perakende satışlar Ekim'de yıllık bazda sırasıyla %4,6 ve %7,6 ile piyasa beklentilerinin üzerinde artış kaydetti. Bu dönemde işsizlik oranı %5,0 ile son 2 yılın en düşük seviyesindeki seyrini sürdürürken, Kasım'da 50,7 değerini alan Caixin imalat PMI da sektörde sınırlı genişlemenin sinyalini verdi. Arz ve talep göstergelerindeki olumlu görünüm sınırlı toparlanmaya işaret ederken, Çin Merkez Bankası Kasım toplantısında referans faiz oranlarında değişikliğe gitmedi.

Çin'de Ekonomik Aktivite
(yıllık % değişim)

Emtia piyasaları...

Kasım ayında Orta Doğu'daki gelişmelerin bölge çapında yayılmaması ve gelişmiş ekonomilerde iktisadi aktivitenin soğuduğuna işaret eden veri akışı, petrol ve endüstriyel metal fiyatları üzerinde baskı oluşturdu. Brent ham petrolün varil fiyatı, durgunluk beklentilerinin yanı sıra OPEC+ toplantısının ertelenmesinin de etkisiyle aylık bazda %5,3 düşerek Kasım'ı 82,8 USD seviyesinde tamamladı. 30 Kasım'da gerçekleştirilen OPEC+ toplantısında petrol üretimi kesintilerinin uzatılması yönünde karar alınsa da, anlaşmanın detaylarına ilişkin

Brent Ham Petrol Fiyatı
(USD/Varil)

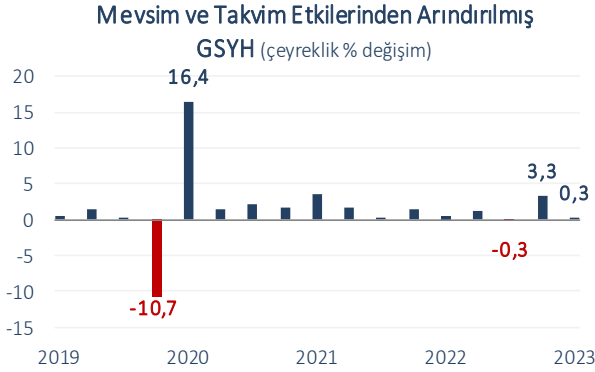

Kaynak: Datastream

Türkiye Ekonomisi - Büyüme

Türkiye ekonomisi üçüncü çeyrekte yıllık bazda %5,9 büyüdü.

Türkiye ekonomisi zincirlenmiş hacim endeksine göre 2023 yılının üçüncü çeyreğinde yıllık bazda %5,9 ile piyasa beklentilerinin bir miktar üzerinde büyüme kaydetti. Yılın ilk iki çeyreğine ilişkin yıllık büyüme oranları da sırasıyla %3,9'dan %4,0'a ve 3,8'den %3,9'a revize edildi. Böylece, yılın ilk dokuz ayında Türkiye ekonomisi bir önceki yılın aynı dönemine göre %4,7 oranında büyüdü. Öte yandan, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış GSYH, bir önceki çeyreğe kıyasla %0,3 ile ılımlı bir büyüme sergiledi.

Türkiye ekonomisi yüksek seyreden enflasyonun da etkisiyle 2023'ün üçüncü çeyreğinde cari fiyatlarla yıllık bazda %79,8 oranında genişledi. Böylece, yıllıklandırılmış GSYH büyüklüğü cari fiyatlarla 22,6 trilyon TL'yi aşarken, yaklaşık 1,1 trilyon USD düzeyine ulaştı.

Özel tüketim harcamalarının büyümeye katkısı yılın üçüncü çeyreğinde azaldı.

Zincirlenmiş hacim endeksine göre özel tüketim harcamalarının büyümeye katkısı yılın üçüncü çeyreğinde 7,7 puan ile son iki yılın en düşük seviyesinde gerçekleşti. Bu dönemde kamu harcamaları da büyümeye 0,7 puan katkı sağladı. Deprem felaketinin ardından artan inşaat ve makine teçhizat yatırımları üçüncü çeyrekte büyümeyi desteklemeye devam etti. Bu dönemde yıllık bazda %14,7 ile son dokuz çeyreğin en hızlı büyümesini kaydeden yatırım harcamaları büyümeye 3,4 puan katkı sağladı. Böylece, tüketim ve

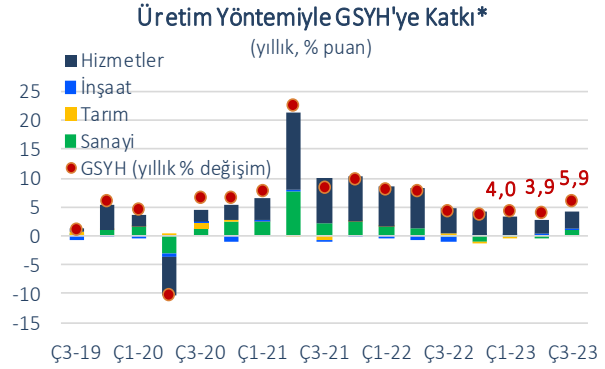
Harcamalar Yöntemiyle Büyümeye Katkılar (% puan)	2022		2023		
	Yıllık	Ç1	Ç2	Ç3	9 Aylık
Tüketim	12,2	12,1	11,4	8,4	10,5
Özel	11,7	11,4	10,6	7,7	9,8
Kamu	0,6	0,8	0,8	0,7	0,7
Yatırım	0,3	0,9	1,4	3,4	2,0
Stok Değişimi	-7,7	-5,7	-2,6	-3,2	-3,8
Net İhracat	0,7	-3,4	-6,3	-2,6	-4,1
İhracat	2,4	-0,8	-2,5	0,3	-1,0
İthalat	-1,7	-2,6	-3,8	-2,9	-3,1
GSYH (yıllık, %)	5,5	4,0	3,9	5,9	4,7

Not: Tablodaki rakamlar yuvarlamadan ötürü toplamı vermeyebilir.
(*) Vergi ve sübvansiyonlar hariç.

yatırım harcamaları yılın üçüncü çeyreğinde büyümeye toplamda 11,8 puan katkı sağlamış oldu. Net ihracat kaleminin büyüme üzerinde sınırlandırıcı etkisinin üçüncü çeyrekte azalarak 2,6 puana indiği gözlemlendi. Bu gelişimde, ihracatın büyümeye katkısının 0,3 puan ile pozitif dönmesi etkili oldu. Ayrıca, 2020'nin son çeyreğinden bu yana büyümeyi aşağı çeken stok değişimi kalemi de yılın üçüncü çeyreğinde büyümeyi 3,2 puan sınırlandırdı.

Sanayi üretimi toparlanırken, inşaat sektöründe büyüme hızlandı.

Yılın üçüncü çeyreğinde sanayi üretimi %5,7 ile 4 çeyrek sonra ilk kez yıllık bazda büyüme kaydetti. Bu dönemde sanayi üretiminin büyümeye katkısı 1,0 puan oldu. Deprem felaketinin ardından başlayan imar çalışmalarının etkisiyle ivme kazanan inşaat sektörü yıllık bazda %8,1 ile 2017'nin üçüncü çeyreğinden bu yana en hızlı büyümesini kaydetti. İnşaat faaliyetlerinin büyümeye katkısı da 0,4 puan seviyesinde gerçekleşti. Üçüncü çeyrekte yıllık bazda %5,0 genişleyen hizmetler sektörü de büyümeye 2,8 puan katkı sağladı.

Beklentiler...

Yılın üçüncü çeyreğinde özel tüketim harcamalarının bir miktar yavaşladığı, deprem sonrasında yeniden yapılanma faaliyetlerinin de etkisiyle yatırım harcamalarının büyümeyi desteklediği görüldü. Net ihracatın büyüme üzerindeki sınırlandırıcı etkisi bir miktar azalmakla birlikte devam etti. Üretim tarafında ise sanayide kaydedilen toparlanma ve inşaat sektöründeki genişleme dikkat çekti. Bu durum, tüketim ve üretim arasındaki ayrışmanın üçüncü çeyrekte bir miktar dengelenmeye başladığına işaret ediyor. Yılın son çeyreğinde para politikasında atılan sıkılaştırma adımlarının da etkisiyle özel tüketim harcamalarının ivme kaybetmeye devam etmesini bekliyoruz.

Kaynak: Datastream, TÜİK

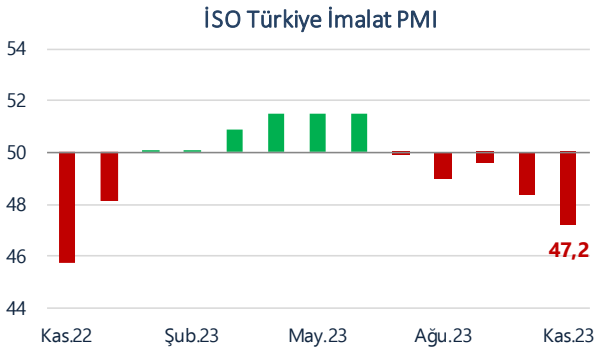
Türkiye Ekonomisi - Arz ve Talep Göstergeleri

İşsizlik oranı Eylül'de %9,1 seviyesine geriledi.

Eylül'de mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik oranı %9,1'e gerileyerek Aralık 2013'ten bu yana en düşük seviyesinde gerçekleşti. İstihdamın 59 bin kişi azaldığı bu dönemde, işgücünde gözlenen 105 bin kişilik gerileme işsizlik oranındaki sınırlı iyileşmede etkili oldu. Böylece, istihdam ve işgücüne katılım oranları bir önceki aya kıyasla 0,2'şer puan azalışla sırasıyla %48,3 ve %53,2 düzeyinde gerçekleşti. 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı Ağustos'taki %16,9 seviyesinden Eylül'de %16,7'ye gerileyerek son 10 ayın en düşük değerini aldı. En geniş tanımlı işsizlik oranı olarak kabul edilen atıl işgücü oranı da aylık bazda 1,2 puan azalışla %21,8 oldu.

İSO Türkiye İmalat PMI Kasım'da 47,2'ye geriledi.

İstanbul Sanayi Odası tarafından yayımlanan Türkiye İmalat PMI, Kasım'da aylık bazda 1,2 puan azalışla 47,2'ye geriledi. Eşik değer altındaki seyrini beşinci aya taşıyan endeks, imalat sanayiinin faaliyet koşullarındaki yavaşlamanın belirginleştiğine işaret etti. Endeksin alt kalemlerine göre, iç ve dış talep koşullarındaki zayıf seyrin etkisiyle yeni siparişlerde Kasım 2022'den bu yana en hızlı yavaşlama kaydedildi. Üretim tarafında da talepteki zayıflamanın yanı sıra jeopolitik gelişmeler ve ham madde teminindeki zorluklar nedeniyle son bir yılın en hızlı gerilemesi yaşandı. Ayrıca, üretimdeki düşüş istihdam hacminin art arda ikinci ayda daralmasına yol açtı. Sektörel PMI verileri 10 sektörün 6'sında eşik değer altında kalarak zorlu koşulların devam ettiğini gösterdi.

Talebe ilişkin göstergelerde ivme kaybı devam ediyor.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilere göre, Ağustos'ta aylık bazda %4,7 azalan sabit fiyatlarla perakende satış hacmi Eylül'de de %0,7 daraldı. Bu dönemde gıda, içecek ve tütün ürünleri satışları aylık bazda değişim kaydetmezken, otomotiv yakıtı hariç gıda dışı harcamalar %1,2 oranında azaldı. Bilgisayar, kitap ve iletişim aygıtları %3,5 ile satışların aylık bazda en çok azaldığı ürün grubu oldu. Eylül'de perakende satış hacmindeki yıllık artış oranı da %13,8 ile son 10 ayın en düşük seviyesinde gerçekleşti. TCMB'nin yayımladığı TÜFE oranına göre düzeltilmiş

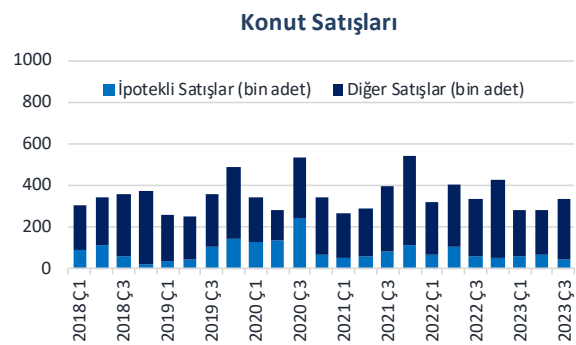
hanehalkı aylık ortalama banka ve kredi kartı harcamaları da Ekim'de bir önceki aya göre %3,6 oranında azalarak iç talepte ivme kaybının sürdüğünü teyit etti.

Güven endeksleri Kasım'da karışık bir tablo çizdi.

Mevsim etkilerinden arındırılmış verilere göre, tüketici güven endeksi Kasım'da aylık bazda %1,1 oranında artarak 75,5 düzeyine ulaştı. Böylece endeks, artış eğilimini dördüncü aya taşıdı. Tüketicilerin gelecek 12 aylık dönemde genel ekonomik duruma ve hanenin maddi durumuna ilişkin beklentilerinin iyileştiği görüldü. Öte yandan, Kasım ayında mevsimsellikten arındırılmış reel kesim güven endeksi son üç aydaki ve mevcut toplam sipariş miktarı ile genel gidişata ilişkin değerlendirmelerdeki bozulmayla aylık bazda 1,4 puan azalarak 103,9 düzeyine geriledi. Sektörel bazda güven endeksleri inşaat sektöründe %2,2 oranında artarken, perakende ticaret ve hizmet sektörlerinde sırasıyla %1,9 ve %2,4 azaldı. Böylece, ekonomik güven endeksi Kasım'da 95,3 oldu.

Konut satışları Ekim'de yıllık bazda %8,7 azaldı.

Ekim ayında yurt içinde toplam konut satışları bir önceki yılın aynı ayına göre %8,7 azalışla 93,8 bin adet düzeyine geriledi. Bu dönemde kredi faizlerindeki artışların da etkisiyle ipotekli satışlar yıllık bazda %58 daralarak 5 bin 577 adet ile Kasım 2018'den bu yana en düşük düzeyine gerilerken, ipotekli satışların payı %5,9'a indi. Ekim'de yabancılara yapılan konut satışları da %52,9 azaldı. Böylece, Ocak-Ekim döneminde toplam satışlar 2022'nin aynı dönemine göre %14,3 daralmış oldu. Öte yandan, TCMB'nin açıkladığı verilere göre, konut fiyat endeksi Eylül'de aylık ve yıllık bazda sırasıyla %4,3 ve %89,2 oranında yükseldi. Bu dönemde konut fiyatlarındaki yıllık reel artış %17,8 oldu.

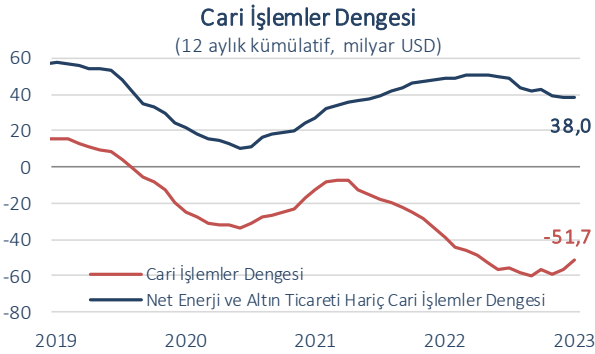
Türkiye Ekonomisi - Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi

Eylül'de ithalat yıllık bazda %14,6 azaldı.

TÜİK TÜİK tarafından yayımlanan verilere göre Eylül ayında ihracat yıllık bazda %0,5 azalarak 22,5 milyar USD olurken, aynı dönemde ithalat %14,6 gerileyerek 27,5 milyar USD düzeyinde gerçekleşti. Böylece bu dönemde dış ticaret açığı yıllık bazda %47,8 daralarak 5 milyar USD oldu. İhracatın ithalatı karşılama oranı Eylül'de %81,8 düzeyiyle Ekim 2021'den bu yana en yüksek seviyesini gördü.

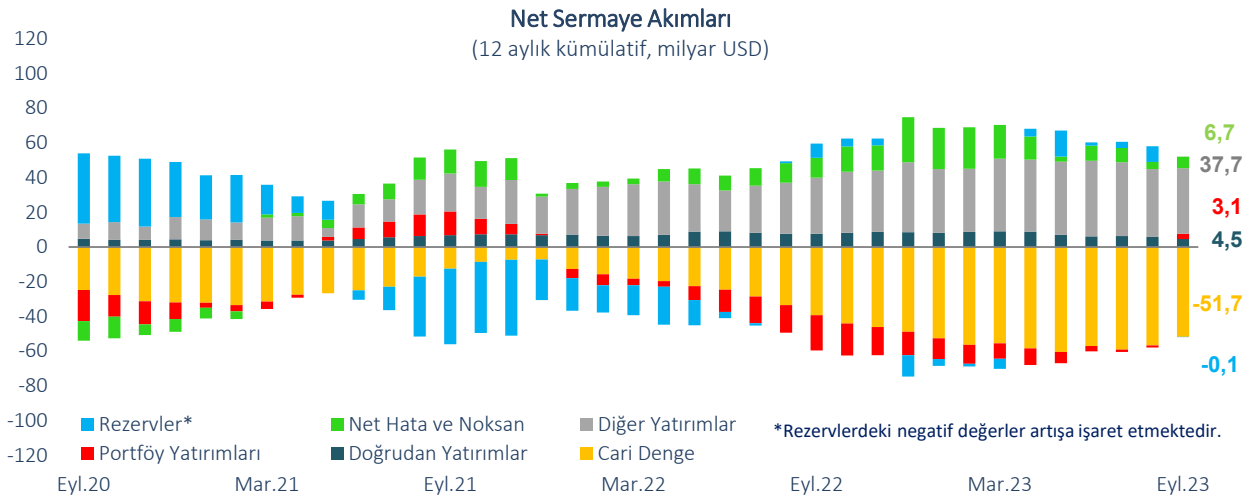
Cari işlemler hesabı 1,9 milyar USD fazla verdi.

Eylül ayında cari işlemler hesabında 1,9 milyar USD ile Ekim 2021'den bu yana en yüksek fazla kaydedildi. Bu gelişmede ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret dengesinin 3,7 milyar USD ile Kasım 2021'den bu yana en düşük açığı vermesi etkili oldu. Bu dönemde turizm gelirlerinin sezon sonuna gelinmesine karşılık olumlu görünümünü sürdürmesi de cari denge görünümünü destekledi. Eylül ayında parasal olmayan altın ithalatı 1,4 milyar USD ile Nisan ayından bu yana en düşük seviyesinde gerçekleşirken, altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı (7,1 milyar USD) son 1 yılın en yüksek fazlasını verdi. Böylece, 12 aylık kümülatif cari açık Eylül ayı itibarıyla 51,7 milyar USD düzeyine geriledi.

Doğrudan yatırımlarda sermaye çıkışı kaydedildi.

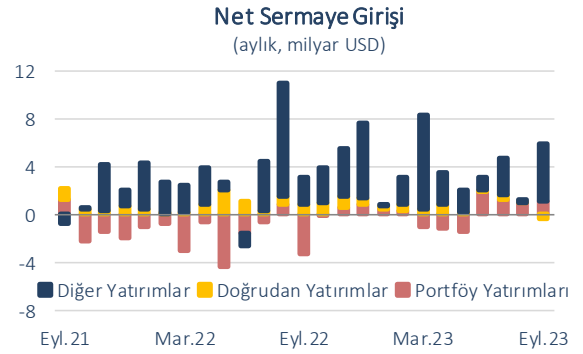
Eylül'de yurt içine yönelik net doğrudan yatırımlar kaleminde 337 milyon USD ile Ekim 2020'den bu yana ilk kez sermaye çıkışı kaydedildi. Bu dönemde yurt içine yönelik gayrimenkul yatırımları yıllık bazda %50,7 gerileyerek 232 milyon USD

oldu. Böylece, yılın ilk 9 ayında kaydedilen net doğrudan yatırımlar önceki yılın aynı dönemine göre %64,7 azalarak 2,3 milyar USD düzeyinde gerçekleşti.

Portföy yatırımlarında olumlu seyir devam etti.

Portföy yatırımlarında Haziran'da başlayan net sermaye girişi, Eylül'de 1 milyar USD ile devam etti. Bu dönemde portföy yatırımlarında net yükümlülük oluşumu (1,7 milyar USD) Eylül 2021'den bu yana en yüksek seviyede gerçekleşti. Pay senedi ve borç senedi piyasalarındaki ayrışmanın devam ettiği Eylül'de, yurt dışı yerleşikler borç senetleri piyasasında 1,9 milyar USD net alım, hisse senedi piyasasında ise 263 milyon USD net satım gerçekleştirdi.

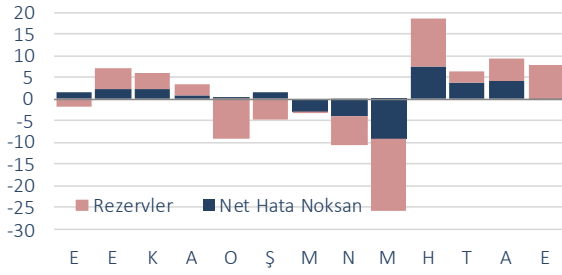
Diğer yatırımlarda net sermaye girişi ivme kazandı.

Eylül ayında diğer yatırımlar kaleminde 4,9 milyar USD ile son 6 ayın en yüksek sermaye girişi kaydedildi. Böylece, diğer yatırımlarda yılın ilk 9 ayında gerçekleşen toplam net sermaye girişi 24,4 milyar USD seviyesine ulaştı. Eylül'de yurt içi bankaların yurt dışı muhabirlerindeki efektif ve mevduatları 3,3 milyar USD azalırken, yurt dışı bankaların yurt içindeki efektif ve mevduatları 414 milyon USD artış kaydetti. Bu dönemde bankacılık sektörü, diğer sektörler ve genel hükümet yurt dışından sırasıyla 1,6 milyar USD, 354 milyon USD ve 152 milyon USD net kredi kullanımı gerçekleştirdi. 12 aylık kümülatif verilere göre, bankacılık sektöründe ve diğer sektörlerde uzun vadeli borç çevirme oranı sırasıyla %93,5 ve %99 oldu.

Türkiye Ekonomisi - Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi

Rezervler ve Net Hata Noksan

(aylık, milyar USD)

Rezerv varlıklar ve net hata noksan...

Eylül ayında rezerv varlıklar 7,7 milyar USD ile son 3 ayın en hızlı artışını kaydetti. Böylece rezerv varlıklarda yılsonundan bu yana kaydedilen toplam düşüş 11 milyar USD düzeyine geriledi. Eylül'de net hata ve noksan kalemindeki sermaye girişi 208 milyon USD oldu.

Beklentiler...

Eylül'de dış ticaret açığındaki gerileme ve turizm gelirlerindeki güçlü görünüm paralelinde cari işlemler hesabı fazla verdi. Ekim ayında dış ticaret açığı 6,5 milyar USD düzeyinde gerçekleşti. Türkiye'nin ihracat pazarlarında ekonomik aktivitenin seyrini gösteren ihracat iklim endeksinin Ekim'de bu yılın en düşük seviyesine inmesi ihracat pazarlarındaki zayıf seyrin sürdüğünü gösteriyor. Son haftalarda jeopolitik gelişmelere karşılık küresel talebe ilişkin endişelerin etkisiyle gerileyen petrol fiyatlarının ve altın ithalatının önümüzdeki dönemdeki seyri cari denge görünümü açısından yakından izlenmeye devam edilecek.

Ödemeler Dengesi

(milyon USD)

	Eylül 2023	Ocak - Eylül 2022	% Değişim	12 Aylık Kümülatif
Cari İşlemler Dengesi	1.876	-38.212	6,9	-51.709
Dış Ticaret Dengesi	-3.657	-67.898	6,4	-93.962
Hizmetler Dengesi	6.253	37.551	5,9	51.883
Seyahat (net)	5.033	28.579	12,0	40.748
Birincil Gelir Dengesi	-851	-7.263	19,1	-10.170
İkincil Gelir Dengesi	131	-602	-	540
Sermaye Hesabı	-23	-23	626,1	-179
Finans Hesabı	2.061	-17.638	124,5	-45.150
Doğrudan Yatırımlar (net)	337	-6.449	-64,7	-4.508
Portföy Yatırımları (net)	-1.018	14.703	-	-3.122
Net Varlık Edinimi	639	3.481	-46,3	2.884
Net Yükümlülük Oluşumu	1.657	-11.222	-	6.006
Hisse Senetleri	-263	-3.341	-95,1	-862
Borç Senetleri	1.920	-7.881	-	6.868
Diğer Yatırımlar (net)	-4.921	-27.097	-9,9	-37.668
Efektif ve Mevduatlar	-3.600	-18.557	-1,7	-35.574
Net Varlık Edinimi	-3.251	5.616	-20,8	-7.666
Net Yükümlülük Oluşumu	349	24.173	-6,2	27.908
Merkez Bankası	-53	7.292	85,0	13.513
Bankalar	402	16.881	-45,6	14.395
Yurt Dışı Bankalar	414	10.045	-33,9	8.344
Yabancı Para	162	6.462	-38,2	5.159
Türk Lirası	252	3.583	-26,2	3.185
Yurt Dışı Kişiler	-12	6.836	-62,6	6.051
Krediler	-3.181	-4.738	20,3	-4.777
Net Varlık Edinimi	-1.043	425	-	-1.986
Net Yükümlülük Oluşumu	2.138	5.163	-14,2	2.791
Bankacılık Sektörü	1.632	-3.373	-	827
Bankacılık Dışı Sektörler	354	8.177	-81,1	1.479
Ticari Krediler	1.851	-3.764	-88,5	2.743
Diğer Varlıklar ve Yükümlülükler	9	-38	18,4	-60
Rezerv Varlıklar (net)	7.663	1.205	-	148
Net Hata ve Noksan	208	20.597	-93,2	6.738

Kaynak: TCMB, Ticaret Bakanlığı, Datastream

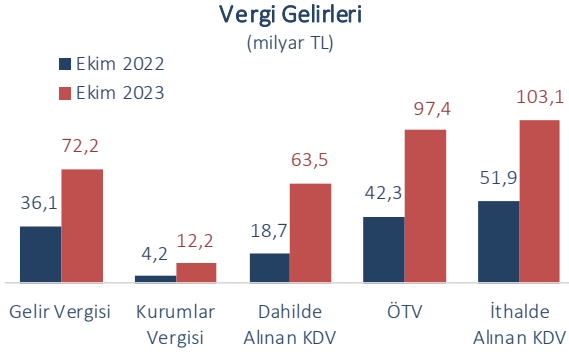
Türkiye Ekonomisi - Bütçe Dengesi

Merkezi yönetim bütçesi Ekim'de 95,5 milyar TL açık verdi.

Merkezi yönetim bütçe açığı Ekim'de 95,5 milyar TL düzeyinde gerçekleşti. Bu dönemde bütçe gelirleri yıllık bazda %111,3 artışla 473,8 milyar TL, bütçe harcamaları %85,2 yükselerek 569,2 milyar TL oldu. Ekim ayında faiz dışı bütçe dengesi de yıllık bazda %29,6 yükselişle 28,7 milyar TL düzeyinde açık verdi. Böylece, yılın ilk 10 aylık dönemindeki bütçe açığı bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla yaklaşık 5 kat genişleyerek 608,1 milyar TL oldu. Bu dönemde faiz dışı açık 70,4 milyar TL düzeyinde gerçekleşti.

Ekim'de ÖTV ve ithalde alınan KDV gelirleri bütçeyi destekledi.

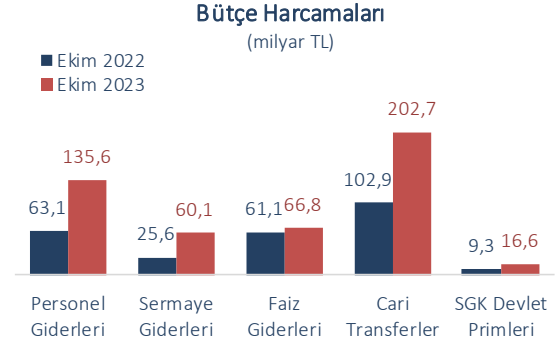
Vergi gelirleri Ekim ayında yıllık bazda %125,2 oranında artış kaydederek 409,4 milyar TL düzeyinde gerçekleşti. Bu dönemde ithalde alınan KDV ile ÖTV'den elde edilen gelirler yıllık bazda sırasıyla %98,5 ve %130,3 artarak vergi gelirlerinin yaklaşık yarısını oluşturdu. ÖTV gelirlerindeki artışta otomotiv satışlarındaki olumlu seyir etkili oldu. Ekim'de yıllık bazda iki katına çıkan gelir vergisi gelirleri bütçeye 36,1 milyar TL, yaklaşık 3 katına ulaşan kurumlar vergisi gelirleri de 8 milyar TL katkı sağladı. Söz konusu dönemde faizler, paylar ve cezalar kalemi geçen yılın aynı dönemine göre %192 artarak 44,8 milyar TL oldu.

Cari transferler Ekim'de yıllık bazda %97,1 oranında genişledi.

Ekim ayında faiz dışı harcamalar yıllık bazda %104 ile enflasyonun üzerinde yükselmeye devam etti. Bu dönemde %97,1 artan cari transferler bütçe harcamalarını yaklaşık

100 milyar TL arttırdı. Ekim'de görevlendirme giderleri kapsamında Boru Hatları ve Petrol Taşıma A.Ş.'ye ve Elektrik Üretim A.Ş.'ye sırasıyla 16 milyar TL ve 10,6 milyar TL ödeme gerçekleştirilirken, borç verme kaleminden Devlet Demir Yolları'na 6,6 milyar TL ödeme yapıldı. Ekim'de yıllık bazda %115 artan personel giderleri bütçe harcamalarının yaklaşık %24'ünü oluşturdu. Öte yandan, bu dönemde sermaye transferlerinin 6 katın üzerinde ve sermaye giderlerinin %135,3 artması dikkat çekti. Faiz giderleri ise yıllık bazda %9,3 ile nispeten ılımlı bir artış kaydetti.

Beklentiler...

Merkezi yönetim bütçe dengesi Eylül ayının ardından Ekim'de de vergi gelirlerindeki hızlı artışlara karşılık yüksek harcamaların etkisiyle açık verdi. Böylece, Ocak-Ekim 2023 döneminde bütçe açığı 608,1 milyar TL düzeyinde gerçekleşerek OVP'nin bu sene için öngördüğü düzeyin %37,2'sini oluşturdu. Buna göre yılın geriye kalan 2 ayında 1 trilyon TL civarında bütçe açığı alanı bulunuyor. Önümüzdeki dönemde, ekonomik aktivitede gözlenebilecek ivme kaybının bütçe gelirlerindeki artışı bir miktar sınırlandırabileceğini, cari transferlerin bütçe harcamaları üzerinde baskı oluşturmaya devam edebileceğini düşünüyoruz.

Merkezi Yönetim Bütçesi

(milyar TL)

	Eylül			Ocak-Eylül			OVP	Gerç./OVP
	2022	2023	Değ. (%)	2022	2023	Değ. (%)	Tahmini	Tahmini (%)
Harcamalar	285,6	570,5	99,8	2.020,8	3.952,6	95,6	6.562,6	60,2
Faiz Harcamaları	33,1	70,8	113,7	207,1	470,9	127,3	646,1	72,9
Faiz Dışı Harcamalar	252,5	499,7	97,9	1.813,6	3.481,7	92,0	5.916,5	58,8
Gelirler	206,9	441,3	113,2	1.975,3	3.440,0	74,2	4.929,7	69,8
Vergi Gelirleri	173,5	386,2	122,6	1.648,0	2.982,0	81,0	4.270,7	69,8
Diğer Gelirler	33,5	55,0	64,4	327,3	457,9	39,9	659,0	69,5
Bütçe Dengesi	-78,6	-129,2	64,3	-45,5	-512,6	1.026,6	-1.633,0	31,4
Faiz Dışı Denge	-45,5	-58,5	28,4	161,6	-41,7	-	-986,8	-

Not: Rakamlar yuvarlamalardan ötürü toplamı vermeyebilir.

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, Datastream

Türkiye Ekonomisi - Enflasyon

Aylık TÜFE enflasyonu %3,28 seviyesinde...

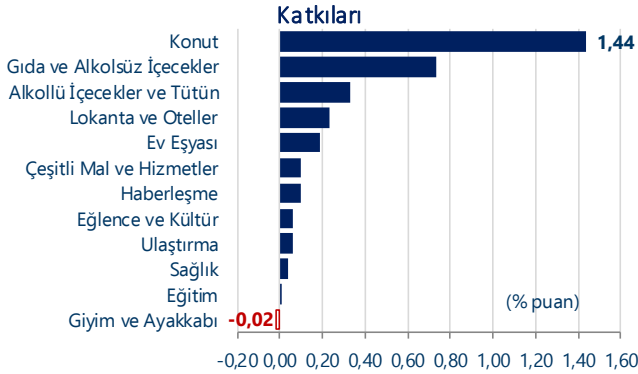
Kasım'da aylık TÜFE enflasyonu %3,28 ile son 6 ayın en düşük seviyesinde ve piyasa beklentilerinin altında gerçekleşti. Reuters anketine göre piyasa beklentisi TÜFE'nin aylık %3,90 artacağı yönündeydi. Böylece, TÜFE'de yıllık enflasyon %61,98 düzeyine yükseldi. Kasım'da Yİ-ÜFE enflasyonu aylık bazda %2,81, yıllık bazda %42,25 düzeyinde gerçekleşti.

Kasım (değişim %)	TÜFE		Yurt İçi ÜFE	
	2022	2023	2022	2023
Aylık	2,88	3,28	0,74	2,81
Yılsonuna Göre	62,35	60,09	98,20	42,59
Yıllık	84,39	61,98	136,02	42,25
Yıllık Ortalama	70,36	53,40	128,94	53,15

Konut grubunda fiyatlar aylık bazda %11,17 yükseldi.

Kasım ayında fiyatların aylık bazda %0,31 gerilediği giyim ve ayakkabı grubu dışında 12 ana harcama grubunun tamamında fiyatlar artış kaydetti. Bu dönemde, doğalgaz tüketimindeki artışın etkisiyle fiyatların aylık bazda %11,17 yükseldiği konut grubu aylık enflasyonu 1,44 puanla en fazla arttıran grup oldu. Gıda ve alkolsüz içecekler grubu endeks içindeki ağırlığı nedeniyle aylık enflasyona 0,73 puan ile ikinci en yüksek katkıyı sağladı. Kasım ayı başında tütün ürünlerine yapılan zammın etkisiyle aylık bazda %9,16 artan alkollü içecekler ve tütün grubu fiyatlarındaki yıllık artış %71,35'e ulaştı. Öte yandan, akaryakıt fiyatlarındaki nispeten yatay seyir nedeniyle ulaştırma grubundaki fiyat artışları aylık bazda %0,21 ile manşet enflasyonun oldukça altında gerçekleşti.

Ana Harcama Gruplarının Aylık Bazda TÜFE'ye

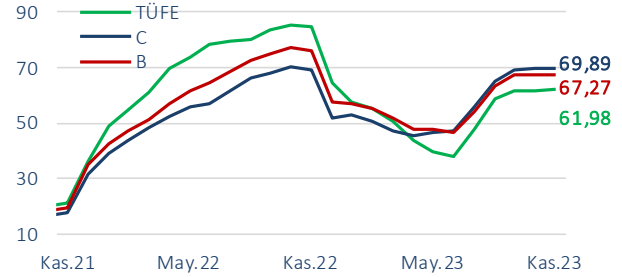

Kasım'da mevsimlik ürünler enflasyonu düşürücü yönde etkilendi.

Kasım ayında mevsimlik ürünler hariç TÜFE aylık ve yıllık bazda sırasıyla %3,81 ve %63,66 artış kaydetti. Böylece çekirdek enflasyon 3 ay sonra yeniden ivme kazanarak manşet enflasyonun üzerinde gerçekleşti. Öte yandan, B endeksi (işlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın hariç TÜFE) ve C endeksi (enerji, gıda ve alkolsüz

içecekler, alkollü içkiler ile tütün ürünleri ve altın hariç TÜFE) aylık bazda sırasıyla %2,53 ve %1,96 ile manşet enflasyonun altında artış kaydetti. Söz konusu endekslerde yıllık bazda kaydedilen artış oranları ise sırasıyla %67,27 ve %69,89 oldu. Kasım'da hizmet enflasyonu %2,76 ile yıl içindeki en yavaş aylık artışını kaydederken, bu grup içinde kiralarda kaydedilen hızlı artışlar öne çıkmaya devam etti.

Yurt içi ÜFE...

TÜFE ve Özel Kapsamlı TÜFE Göstergeleri
(yıllık % değişim)

Kasım'da fiyatların aylık bazda %11 oranında arttığı elektrik, gaz üretim ve dağıtım grubu 0,68 puan ile aylık ÜFE enflasyonunu en fazla arttıran kalem oldu. Bu dönemde gıda ürünleri de aylık ÜFE enflasyonuna 0,55 puan ile yüksek katkı sağlamaya devam etti. Kasım'da kok ve rafine petrol ürünleri ise 0,21 puan ile aylık bazda ÜFE enflasyonunu aşağı çeken tek kalem oldu.

Beklentiler...

Kasım ayında havaların soğumasıyla birlikte hanelerin doğalgaz tüketiminin bedelsiz kullanım miktarı olan 25 metreküpün üzerine çıkması, enerji fiyatlarının hızlı artış kaydetmesine neden oldu. Öte yandan, küresel ekonomik aktivitedeki zayıf görünüm paralelinde petrol başta olmak üzere emtia fiyatlarında yaşanan gerileme, TL'deki nispeten yatay seyir ve iç talebin bir miktar ivme kaybettiğinin sinyalini veren öncü veriler yıllık enflasyonun 2023 yılını TCMB'nin beklentileri paralelinde tamamlayabileceğine işaret ediyor.

Finansal Piyasalar ve TCMB

	31.Eki	30.Kas	Değişim
5-Y CDS Primi (baz puan)	396	336	-61 bp ▼
2-Y Gösterge Tahvil Faizi	%35,16	%38,86	370 bp ▲
BIST-100	7.514	7.949	%5,8 ▲
USD/TL	28,2928	28,8520	%2,0 ▲
EUR/TL	29,9055	31,4804	%5,3 ▲
Döviz Sepeti*	29,0991	30,1662	%3,7 ▲

(*) (0,5 USD/TL + 0,5 EUR/TL)

Küresel risk iştahında toparlanma...

Küresel enflasyonist baskıların hafiflediğine ilişkin sinyaller ve başlıca merkez bankalarının sıkılaştırma adımlarında sona gelindiğine yönelik beklentiler Kasım ayında risk iştahına olumlu yansıdı. Ekim ayı içerisinde %5 seviyesini test eden ABD 10 yıllık tahvil faizi %4,35 düzeyine gerilerken, ABD dolarında Ekim ayında başlayan kademeli değer kaybı Kasım'da hız kazandı. Böylece, ABD dolarının diğer gelişmiş ülke para birimleri karşısında değerini gösteren DXY endeksi Ekim ayındaki zirvesine kıyasla %3,4 gerileyerek Kasım ayını 103,4 düzeyinde kapattı. Ay içerisinde 1,0990 ile Ağustos ayından bu yana en yüksek seviyesini gören EUR/USD paritesi Kasım ayını %2,9 yükselişle tamamladı. Risk iştahındaki artışa bağlı olarak Kasım ayında MSCI küresel borsa endeksi %9,2, MSCI gelişmekte olan ülkeler endeksi %7,9 oranında arttı. Öte yandan, ay içerisinde 1.937 USD düzeyine kadar gerileyen altının ons fiyatı, ABD'de borç tavanına ilişkin gelişmelerin gündemde olduğu Mayıs ayındaki zirvesini test ederek ayı 2.036 USD seviyesinde tamamladı.

Küresel risk iştahındaki toparlanmanın etkileri yurt içi piyasalarda da görüldü. BIST-100 endeksi Kasım'da %5,8 artarak 7.949 düzeyine yükseldi. Böylece endeks, Ekim'deki %9,8'lik düşüşünü bir miktar telafi etse de 8.000 olan direnç seviyesinin altında kaldı. Kasım'da USD/TL %2, EUR/TL ise EUR/USD paritesindeki yükselişin de etkisiyle %5,3 arttı. Türkiye'nin 5 yıllık CDS primi 29 Kasım'da 331 baz puan ile Mart 2021'den bu yana en düşük değerini gördü.

TCMB politika faizini %40 seviyesine çıkardı.

TCMB 23 Kasım'da gerçekleştirdiği toplantıda politika faizini piyasa beklentilerinin üzerinde 500 baz puan arttırarak %40 seviyesine yükseltti. Böylece yeni ekonomi yönetiminin atanmasının ardından politika faizi toplamda 31,5 puan artırılmış oldu. Karar metninde Ekim ayında bir miktar gerileyen manşet enflasyonun son Enflasyon Raporu'nda sunulan görünümle uyumlu seyrettiği ve enflasyon beklentileri ile fiyatlama davranışlarında sınırlı bir iyileşmenin başladığı belirtildi. Öte yandan, yurt içi talebin mevcut seviyesinin, hizmet fiyatlarındaki katılığın ve jeopolitik risklerin enflasyonist baskıları canlı tuttuğu ifade edildi. Kredi faizlerinin hedeflenen finansal sıkılık düzeyiyle uyumlu olduğu değerlendirilirken, Türk lirası mevduat payının önemine dikkat çekildi. Metinde, dezenflasyonun tesisi için gerekli

parasal sıkılık düzeyine önemli ölçüde yaklaşıldığı, parasal sıkılaştırma hızının yavaşlatılacağı ve sıkılaştırma adımlarının kısa bir zaman diliminde tamamlanacağı ifadesi öne çıktı.

TCMB, 23 Kasım'da faiz kararının yanı sıra bir dizi düzenleme duyurdu. İhracat ve döviz kazandırıcı hizmetler reeskont kredilerinde toplam faiz maliyetine üst sınır getirilirken, söz konusu üst sınır %25,93 düzeyinde belirlendi. Yatırım taahhütlü avans kredilerine ilişkin duyuruda ise, firmaların yatırım projeleri için alacakları Teknoloji/Strateji puanı dikkate alınarak, yatırım tutarı 1 milyar TL'yi aşan projelere bankalar aracılığıyla kredi tahsis edilebileceği açıklandı. Kredi kartı azami faiz oranları ile üye işyeri azami komisyon oranlarında yılsonuna kadar bir değişiklik olmayacağı belirtildi.

TCMB, Finansal İstikrar Raporu'nu yayımladı.

TCMB 16 Kasım'da yayımladığı Finansal İstikrar Raporu'nda Türk lirası mevduatın payının artarken kur korumalı ve döviz cinsi mevduat payının gerilemesinin, finansal istikrarın yanında parasal aktarımı da güçlendirdiğini ifade etti. Seçici kredi ve miktarsal sıkılaştırma adımları ile birlikte kredi büyümesinin dengelenmekte olduğu vurgulanan raporda, Türkiye'nin hanehalkı borçluluğunun gerileme eğilimine devam ettiğine ve gelişmekte olan ülke ortalamalarının oldukça altında seyrettiğine dikkat çekildi. Öte yandan, bankacılık sektörünün aktif kalitesindeki güçlü görünümün korunmakta olduğu ve bankaların faiz-kur riskini yönetebilecek güçlü bilanço yapısına sahip olduğu değerlendirildi.

Yurt dışı yerleşiklerin menkul kıymet portföyü...

TCMB'nin yayımladığı menkul kıymet istatistiklerine göre yurt dışı yerleşiklerin fiyat ve kur hareketlerinden arındırılmış hisse senedi portföyü 24 Kasım itibarıyla Ekim sonuna kıyasla 427 milyon USD, DİBS portföyü de 1,8 milyar USD artış kaydetti. Böylece hisse senedi piyasasından yılbaşından bu yana toplam 160 milyon USD yabancı sermaye çıkışı yaşanırken, yurt dışı yerleşiklerin DİBS piyasasında net alımları 3,2 milyar USD seviyesine ulaştı. TCMB'nin brüt rezervleri 24 Kasım itibarıyla 136,5 milyar USD'ye yükselirken, net uluslararası rezervleri 35,8 milyar USD ile 2019 yılından bu yana en yüksek seviyesinde gerçekleşti.

S&P Türkiye'nin not görünümünü "pozitif"e yükseltti.

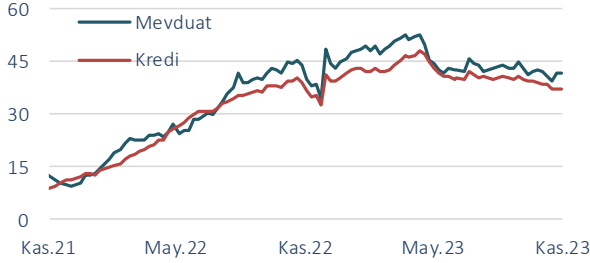
Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu S&P 30 Kasım'da takvim dışı gerçekleştirdiği değerlendirmesinde Türkiye'nin kredi notunu "B" olarak teyit ederken, "durağan" olan kredi notu görünümünü "pozitif" olarak revize etti. Kuruluş ekonomi yönetiminin attığı adımlara ilişkin olumlu değerlendirmelerde bulunarak, ödemeler dengesinin daha da iyileşmesi, döviz rezervlerinin daha hızlı artması ve gelecek 12 ay içinde dolarizasyonda düşüş görülmesi halinde uzun vadeli ülke notunun bir kademe yükseltilebileceğini açıkladı.

Türkiye Ekonomisi - Bankacılık Sektörü

Kur korumalı mevduat hacmindeki gerileme devam ediyor.

BDDK tarafından yayımlanan haftalık verilere göre, 24 Kasım itibarıyla bankacılık sektöründeki TP mevduat hacmi yıllık bazda %96,1 artışla 8,4 trilyon TL seviyesine ulaşırken, USD bazında YP mevduat hacmi %12,5 daralarak 202,6 milyar USD'ye geriledi. Böylece, toplam mevduat hacmi yıllık bazda %65,6 artış kaydederek 14,2 trilyon TL düzeyine ulaştı. Bu dönemde toplam mevduat hacmindeki kur etkisinden arındırılmış yıllık artış oranı ise %41,6 oldu. Öte yandan, son 14 haftadır aralıksız gerileyen kur korumalı mevduat (KKM) hacmi 24 Kasım itibarıyla 2,7 trilyon TL seviyesine indi. Böylece, KKM hacminde 18 Ağustos'tan bu yana %19,6 oranında (669 milyar TL) düşüş gerçekleşmiş oldu.

Kur Etkisinden Arındırılmış Mevduat ve Kredi
(yıllık % değişim)

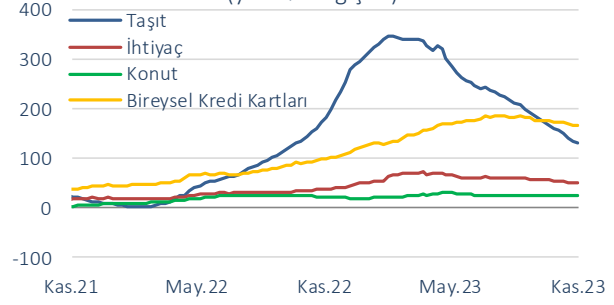
Toplam kredi hacmi 11,2 trilyon TL seviyesine ulaştı.

24 Kasım itibarıyla bankacılık sektöründeki toplam kredi hacmi yıllık bazda %55,5 artışla 11,2 trilyon TL seviyesine ulaştı. Toplam kredi hacminde kur etkisinden arındırılmış yıllık artış oranı ise %37,4 oldu. Bu dönemde TP kredilerin yıllık artış hızı %59 ile 29 Temmuz 2022 haftasından bu yana en düşük seviyesine indi. Böylece TP krediler toplam kredi hacminin %67,1'ini oluşturdu. Öte yandan, yıllık bazda %3,9 daralan YP kredi hacmi Ekim sonuna kıyasla sınırlı bir artış kaydederek 128,7 milyar USD oldu.

Tüketici kredilerinde ivme kaybı sürüyor.

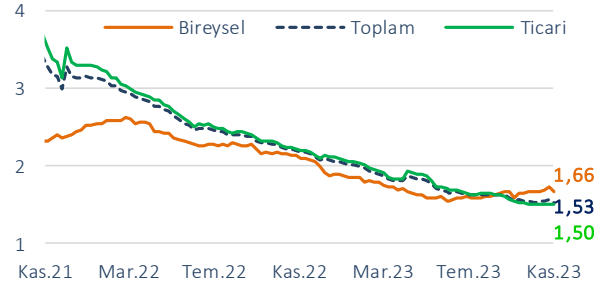
24 Kasım haftası itibarıyla konut kredileri Ekim sonuna göre 2,6 milyar TL azalarak 440,7 milyar TL düzeyine geriledi. Böylece, konut kredilerindeki yıllık artış oranı %23,9 ile Mart ayından bu yana en düşük seviyesinde gerçekleşti. Bu dönemde ivme kaybeden taşıt ve ihtiyaç kredilerinin artış hızı sırasıyla %130,6 ve %121,3 oldu. Aynı dönemde bireysel kredi kartı harcamalarındaki yıllık artış hızı da ivme kaybetmekle birlikte %166,5 ile güçlü seyrini sürdürdü.

Tüketici Kredileri
(yıllık % değişim)

Takipteki alacaklar oranı %1,53 seviyesinde...

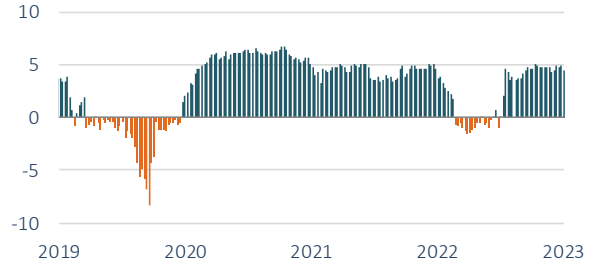
Takipteki alacaklar oranı gerileme eğilimini sürdürerek 24 Kasım itibarıyla %1,53 seviyesinde gerçekleşti. Bu dönemde bireysel ve ticari kredilerde takipteki alacaklar oranı sırasıyla %1,66 ve %1,50 oldu.

Ta kipteki Alacaklar Oranı
(%)

Yabancı para net genel pozisyonu...

24 Kasım itibarıyla bilanço içi yabancı para pozisyonu (-) 47.969 milyon USD, bilanço dışı yabancı para pozisyonu (+) 52.464 milyon USD oldu. Böylece yabancı para net genel pozisyonu (+) 4.494 milyon USD düzeyinde gerçekleşti.

Yabancı Para Net Genel Pozisyonu
(milyar USD)

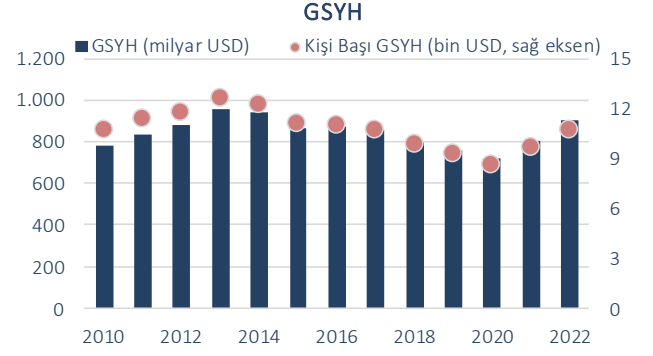
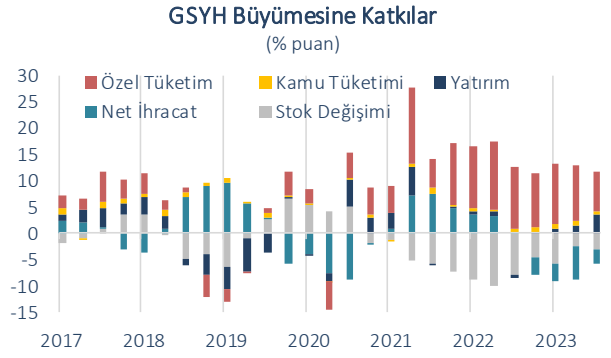

Genel Değerlendirme

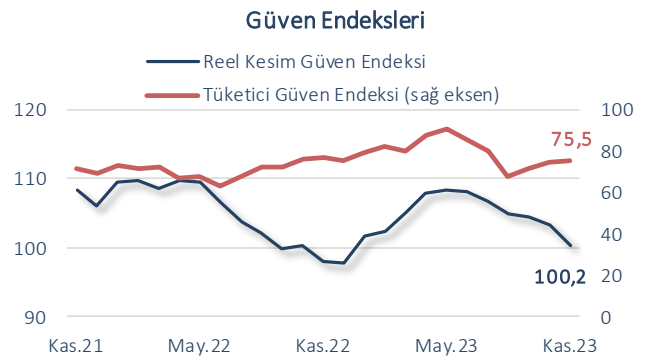
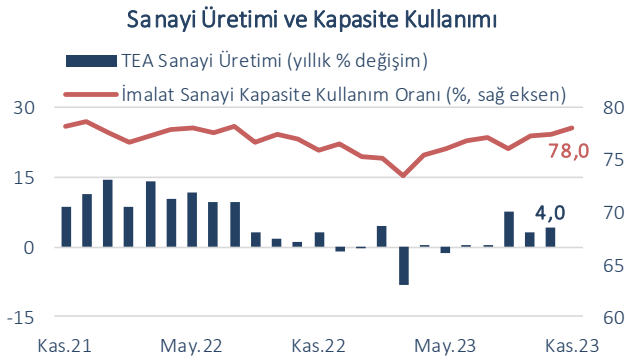
Kasım ayında önde gelen ekonomilerde enflasyonist baskıların azaldığı görüldü. Yıllık bazda neredeyse değişim göstermeyen petrol fiyatlarının ve uzun süredir devam eden sıkı para politikasının desteğiyle yıllık tüketici enflasyonu Euro Alanı'nda ECB'nin hedef seviyesine yakınsarken, ABD'de de piyasa beklentisinin altında gerçekleşti. Diğer taraftan, iktisadi faaliyete ilişkin veriler iki ekonominin kısmen ayrışmaya devam ettiğine işaret etti. Fed tutanaklarına yansıyan ifadeler ve ECB yetkililerinin demeçleri, her iki ekonomide de faiz artışlarının sonuna gelmiş olabileceğinin ancak para politikasındaki sıkı duruşun uzun bir süre daha devam edebileceğinin sinyalini veriyor.

Türkiye ekonomisi zincirlenmiş hacim endeksine göre 2023 yılının üçüncü çeyreğinde yıllık bazda %5,9 büyüdü. Bu dönemde özel tüketim harcamalarının katkısı ivme kaybederken, yatırım harcamaları büyümeyi desteklemeye devam etti. Verinin alt detayları tüketim ve üretim arasındaki ayrışmanın üçüncü çeyrekte bir miktar dengelenmeye başladığına işaret etti. TCMB Kasım ayı toplantısında politika faizini piyasa beklentilerinin üzerinde artırarak sıkılaştırma adımlarına devam etti. Yılın son çeyreğinde para politikasında atılan sıkılaştırma adımlarının da etkisiyle özel tüketim harcamalarının büyümeye katkısının ivme kaybetmeye devam etmesini bekliyoruz.

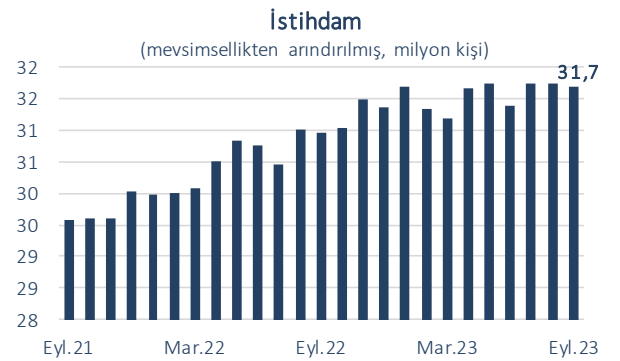
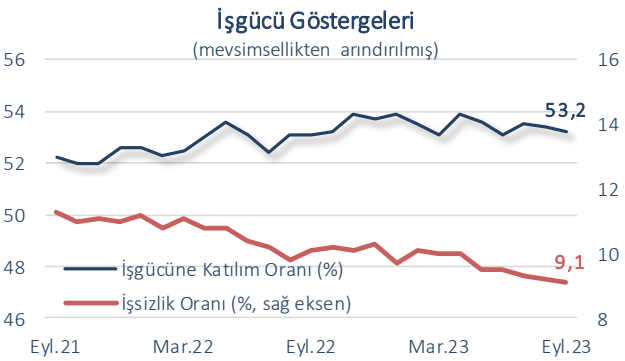
Büyüme

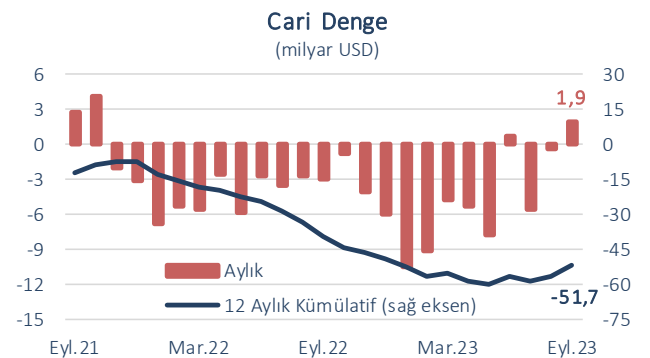
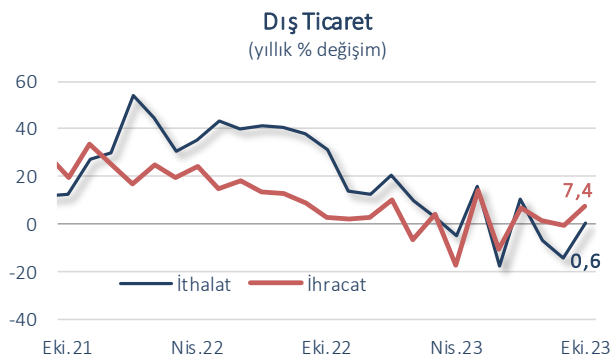
Öncü Göstergeler

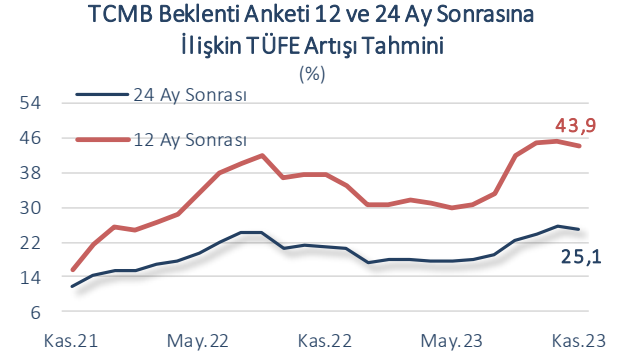
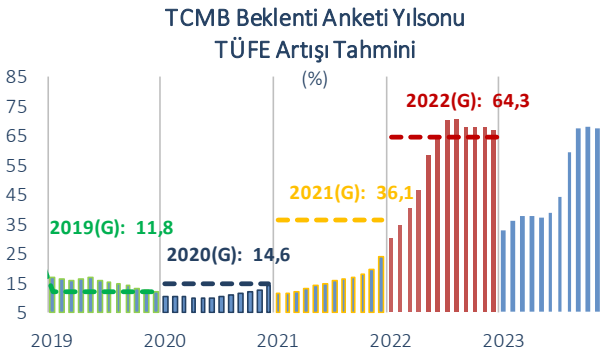
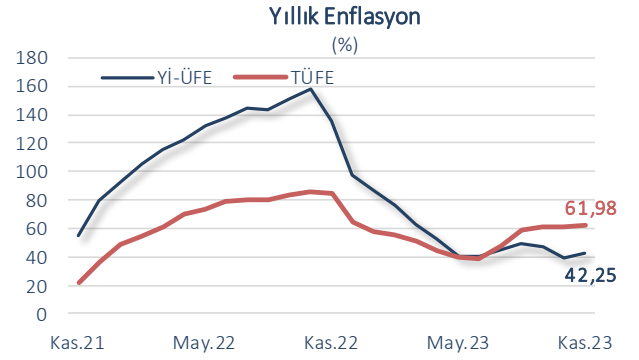
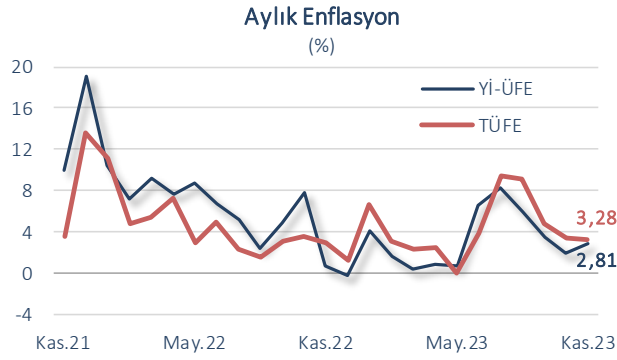
İşgücü Piyasaları

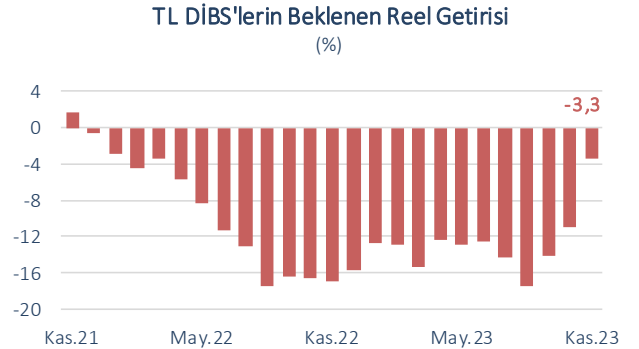
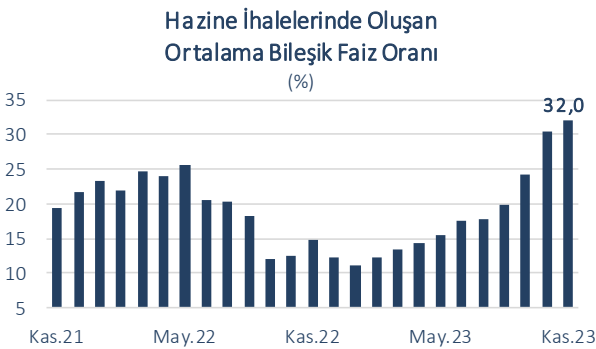
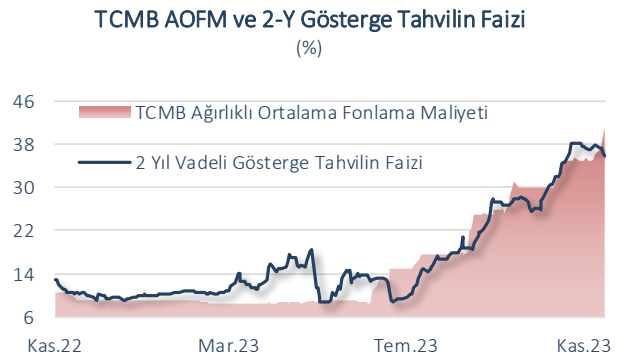
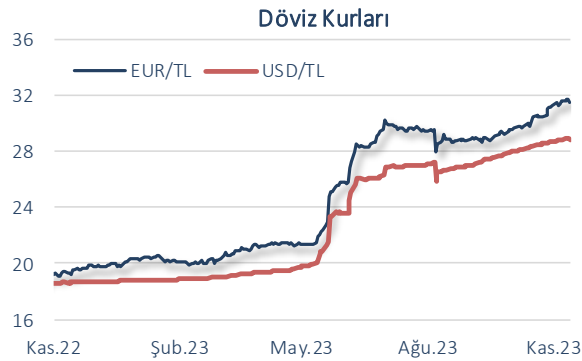
Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi

Enflasyon Göstergeleri

Döviz ve Tahvil Piyasaları

Türkiye Ekonomisi - Makroekonomik Göstergeler

Büyüme	2018	2019	2020	2021	2022	Ç1-23	Ç2-23	Ç3-23
GSYH (milyar USD)	798	760	717	808	906	246	271	295
GSYH (milyar TL)	3.761	4.318	5.049	7.256	15.012	4.643	5.505	7.681
Büyüme Oranı (%)	3,0	0,8	1,9	11,4	5,5	4,0	3,9	5,9
Enflasyon (%)						Eyl.23	Eki.23	Kas.23
TÜFE (yıllık)	20,30	11,84	14,60	36,08	64,27	61,53	61,36	61,98
Yurt İçi ÜFE (yıllık)	33,64	7,36	25,15	79,89	97,72	47,44	39,39	42,25
Mevsimsellikten Arındırılmış İşgücü Piyasası Verileri						Tem.23	Ağu.23	Eyl.23
İşsizlik Oranı (%)	12,7	13,4	12,6	11,0	10,3	9,3	9,2	9,1
İşgücüne Katılım Oranı (%)	53,2	52,6	49,1	52,6	53,6	53,5	53,4	53,2
Döviz Kurları						Eyl.23	Eki.23	Kas.23
TÜFE Bazlı Reel Efektif Döviz Kuru	76,3	76,0	61,9	47,6	54,9	55,5	55,9	
USD/TL	5,32	5,95	7,43	13,28	18,72	27,42	28,29	28,85
EUR/TL	6,08	6,68	9,09	15,10	19,98	29,03	29,91	31,48
Döviz Sepeti (0,5*EUR+0,5*USD)	5,70	6,32	8,26	14,19	19,35	28,22	29,10	30,17
Dış Ticaret Dengesi ⁽¹⁾ (milyar USD)						Ağu.23	Eyl.23	Eki.23
İhracat	177,2	180,8	169,6	225,2	254,2	252,6	252,3	252,7
İthalat	231,2	210,3	219,5	271,4	363,7	371,8	372,5	370,3
Dış Ticaret Dengesi	-54,0	-29,5	-49,9	-46,2	-109,5	-119,2	-120,2	-117,6
Karşılama Oranı (%)	76,6	86,0	77,3	83,0	69,9	67,9	67,7	68,2
Ödemeler Dengesi ⁽¹⁾ (milyar USD)						Tem.23	Ağu.23	Eyl.23
Cari İşlemler Dengesi	-20,2	10,8	-31,9	-7,2	-49,1	-59,0	-56,6	-51,7
Finans Hesabı	1,1	5,1	-39,5	-6,0	-35,5	-52,6	-48,6	-45,2
Doğrudan Yatırımlar (net)	-8,9	-6,6	-4,6	-6,9	-8,7	-6,3	-5,7	-4,5
Portföy Yatırımları (net)	0,9	2,8	9,6	-0,8	13,5	1,3	1,2	-3,1
Diğer Yatırımlar (net)	19,4	2,6	-12,6	-21,7	-40,3	-44,1	-34,9	-37,7
Rezerv Varlıklar (net)	-10,4	6,3	-31,9	23,3	12,3	-3,5	-9,2	0,1
Net Hata ve Noksan	21,1	-5,8	-7,6	1,4	25,9	6,5	8,2	6,7
Cari İşlemler Açığı/GSYH (%)	-2,5	1,4	-4,4	-0,9	-5,4	-	-	-
Bütçe Gerçekleşmeleri ⁽²⁾⁽³⁾ (milyar TL)						Ağu.23	Eyl.23	Eki.23
Harcamalar	830,8	1.000,0	1.203,7	1.603,5	2.941,4	3.382,1	3.952,6	4.521,8
Faiz Harcamaları	74,0	99,9	134,0	180,9	310,9	400,1	470,9	537,7
Faiz Dışı Harcamalar	756,8	900,1	1.069,8	1.422,7	2.630,5	2.982,0	3.481,7	3.984,1
Gelirler	758,0	875,3	1.028,4	1.402,0	2.802,4	2.998,7	3.440,0	3.913,7
Vergi Gelirleri	621,5	673,9	833,3	1.165,0	2.353,3	2.595,8	2.982,0	3.391,5
Bütçe Dengesi	-72,8	-124,7	-175,3	-201,5	-139,1	-383,4	-512,6	-608,1
Faiz Dışı Denge	1,1	-24,8	-41,3	-20,7	171,8	16,7	-41,7	-70,4
Bütçe Dengesi/GSYH (%)	-1,9	-2,9	-3,5	-2,8	-1,0	-	-	-
Merkezi Yönetim Toplam Borç Stoku (milyar TL)						Haz.23	Tem.23	Ağu.23
İç Borç Stoku	586,1	755,1	1.064,3	1.354,8	1.905,3	2.575,6	2.643,1	2.759,0
Dış Borç Stoku	481,0	574,0	773,4	1.490,0	2.127,9	3.041,8	3.179,9	3.124,1
Toplam Borç Stoku	1.067,1	1.329,1	1.837,6	2.844,9	4.033,2	5.617,4	5.823,0	5.883,0

(1) 12 aylık kümülatif

(2) Yılbaşından itibaren kümülatif

(3) Veriler Merkezi Yönetim Bütçesi'ne göre.

Türkiye Ekonomisi - Bankacılık Genel Görünümü

BDDK Tarafından Açıklanan Aylık Bülten Verilerine Göre Bankacılık Sektörü

(milyar TL)	2018	2019	2020	2021	2022	Eyl.23	Eki.23	Değişim ⁽¹⁾
AKTİF TOPLAMI	3.867	4.491	6.106	9.215	14.347	21.098	21.758	51,7
Krediler	2.394	2.656	3.576	4.901	7.581	10.710	10.991	45,0
TP Krediler	1.439	1.642	2.353	2.832	5.110	7.268	7.428	45,4
Pay (%)	60,1	61,8	65,8	57,8	67,4	67,9	67,6	-
YP Krediler	956	1.015	1.224	2.069	2.471	3.442	3.564	44,2
Pay (%)	39,9	38,2	34,2	42,2	32,6	32,1	32,4	-
Takipteki Alacaklar (brüt)	96,6	150,8	152,6	160,1	163,4	168,2	173,2	6,0
Takipteki Alacaklar Oranı (%)	3,9	5,3	4,1	3,2	2,1	1,5	1,6	-
Menkul Değerler	477	660	1.022	1.476	2.370	3.574	3.698	56,1
PASİF TOPLAMI	3.867	4.491	6.106	9.215	14.344	21.098	21.758	51,7
Mevduat	2.036	2.567	3.455	5.303	8.862	13.306	13.848	56,3
TP Mevduat	1.042	1.259	1.546	1.880	4.779	7.885	8.182	71,2
Pay (%)	51,2	49,0	44,7	35,5	53,9	59,3	59,1	-
YP Mevduat	994	1.308	1.909	3.423	4.083	5.421	5.666	38,8
Pay (%)	48,8	51,0	55,3	64,5	46,1	40,7	40,9	-
İhraç Edilen Menkul Kıymetler	174	194	224	310	325	488	515	58,3
Bankalara Borçlar	563	533	658	1.048	1.432	2.105	2.189	52,9
Repodan Sağlanan Fonlar	97	154	255	587	540	790	600	11,1
ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI	421	492	600	714	1.407	1.896	1.935	37,5
Net Dönem Kârı/Zararı	54,1	49,0	58,5	93,0	431,6	438,7	486,0	12,6
RASYOLAR (%)								
Krediler/GSYH	63,7	61,5	70,9	68,0	50,5			
Krediler/Aktifler	61,9	59,1	58,6	53,2	52,8	50,8	50,5	-
Menkul Kıymet/Aktifler	12,3	14,7	16,7	16,0	16,5	16,9	17,0	-
Mevduat/Pasifler	52,7	57,2	56,6	57,5	61,8	63,1	63,6	-
Krediler/Mevduat	117,6	103,5	103,5	92,4	85,5	80,5	79,4	-
Sermaye Yeterliliği	17,3	18,4	18,7	18,4	19,5	18,7	18,4	-

(1) Yılsonuna göre % değişim

Kaynak: BDDK, TÜİK

Bütün yayınlarımıza <https://ekonomi.isbank.com.tr> adresinden erişebilirsiniz.**YASAL UYARI**

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.